

Sygn. akt III SK 46/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Sąd Najwyższy w składzie :

Dnia 8 maja 2014 r.

SSN Bogusław Cudowski (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński

SSN Maciej Pacuda (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa P.

S.A. w K

przeciwko Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki

z udziałem zainteresowanych: W ; Sp. z o.o. z siedzibą w

S. Sp. z o.o. z siedzibą w K

o zawarcie umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 maja 2014 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 31 stycznia 2013 r., sygn. akt VI ACa 895/12,

1. oddała skargę kasacyjną,
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego oraz obu zainteresowanych kwoty po 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Regulacji Energetyki (Prezes Urzędu) decyzją z dnia 10 maja 2010 r., wydaną po rozpatrzeniu wniosków W i Sp. z o.o. z/s w S (zainteresowany 1) oraz P sp. z o.o. z/s w K (zainteresowany 2) o rozstrzygnięcie sporu dotyczącego odmowy zawarcia przez P S.A. (powód) umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej Farmy Wiatrowej o mocy 140 MW, orzekł zawarcie umowy o przyłączenie pomiędzy zainteresowanym 1 a powodem według projektu umowy SR/FW3/2006 ze zmianami, jak w treści decyzji.

Powód zaskarżył decyzję Prezesa Urzędu odwołaniem, które Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 17 kwietnia 2012 r. oddalił, opierając się na następujących ustaleniach faktycznych i ich ocenie prawnej.

W dniu 16 sierpnia 2006 r. powód wydał na wniosek zainteresowanego 1 warunki przyłączenia do sieci Farmy Wiatrowej. Wraz z warunkami przyłączenia zainteresowany 1 otrzymał projekt umowy o przyłączenie SR/FW3/2006. W dniu 20 stycznia 2007 r. zainteresowany 1 zawarł z zainteresowanym 2 umowę, na podstawie której przeniósł na jego rzecz prawa do warunków przyłączenia do sieci farmy wiatrowej o całkowitym poziomie mocy 240 MW z przyłączeniem do GPZ w. Pismem z dnia 12 sierpnia 2008 r. zainteresowany 2 złożył powodowi oświadczenie o woli zawarcia umowy o przyłączenie Farmy Wiatrowej akceptując w całości warunki przyłączenia oraz tekst projektu umowy o przyłączenie dołączony do warunków wydanych zainteresowanemu 1 w dniu 16 sierpnia 2006 r. W dniu 14 sierpnia 2008 r. analogiczne oświadczenie złożył również zainteresowany 1. W dniu 16 sierpnia 2008 r. wygasła ważność warunków przyłączenia dla Farmy Wiatrowej.

Powód poinformował zainteresowanego 2, że brak podstaw do zawarcia umowy o przyłączenie z uwagi na spór między udziałowcami zainteresowanego 1 co do reprezentacji spółki. Zainteresowany 2 złożył do Prezesa Urzędu w dniu 6 listopada 2008 r. wniosek o rozstrzygnięcie sporu na podstawie art. 8 ust. 1 Prawa energetycznego. Na skutek wniosku zainteresowanego 1,

Prezes Urzędu uznał go za stronę postępowania w sprawie z wniosku zainteresowanego 2.

Zdaniem Sądu Okręgowego, podstawowe znaczenie dla rozpoznania odwołania miało rozstrzygnięcie kwestii, czy po stronie powoda istniał obowiązek zawarcia umowy o przyłączenie do sieci Farmy Wiatrowej. Zasadnicze znaczenie ma w tym zakresie wydanie przez powoda w dniu 16 sierpnia 2006 r. warunków przyłączenia do sieci elektroenergetycznej dla tej farmy wiatrowej. Powód przed wydaniem warunków przyłączenia musiał dokonać racjonalnej oceny, czy zainteresowany 1 udowodnił w wystarczającym stopniu posiadanie tytułu prawnego do nieruchomości, na której ma być realizowana inwestycja oraz czy dysponuje środkami na dopełnienie technicznych i ekonomicznych warunków przyłączenia. Skoro warunki przyłączenia zostały wydane, na powodzie ciążył obowiązek zawarcia stosownej umowy z uwzględnieniem tych warunków. Sąd Okręgowy nie uwzględnił argumentacji powoda, zgodnie z którą obowiązek taki nie ciążył na nim, ponieważ między zainteresowanym 1 a zainteresowanym 2 toczył się spór co do skuteczności przeniesienia warunków przyłączenia, gdyż powód wydał warunki przyłączenia zainteresowanemu 1, co oznacza, że przy akceptacji tych warunków oraz projektu umowy przez zainteresowanego 1 istniały podstawy do zawarcia umowy o przyłączenie do sieci między powodem a zainteresowanym 1.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 8 ust. 1 Prawa energetycznego Sąd podzielił stanowisko Prezesa Urzędu. Spór między powodem a zainteresowanym 1 dotyczy odmowy zawarcia umowy przyłączeniowej przez powoda. Co prawda powód nie dokonał odmowy zawarcia umowy przyłączeniowej wprost, jednakże biorąc pod uwagę fakt, że w kwestii warunków przyłączenia zaistniał między powodem a zainteresowanym 1 spór, którego nie udało się rozwiązać w drodze negocjacji, zaistniała sytuacja jest sporem o odmowę zawarcia umowy przyłączeniowej.

Sąd pierwszej instancji nie podzielił zarzutu naruszenia § 8 ust. 7 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 4 maja 2007 r., ponieważ warunki przyłączenia są ważne dwa lata od ich wydania. Zainteresowani złożyli powodowi oświadczenie woli zawarcia umowy o przyłączenie Farmy Wiatrowej akceptując w całości warunki przyłączenia oraz tekst projektu umowy, jaki został

dołączony do warunków, przed upływem okresu ich obowiązywania. Zainteresowani udokumentowali także swoje uprawnienia do nieruchomości. Zdaniem Sądu Okręgowego, nieuprawnione jest formułowane przez powoda założenie, zgodnie z którym Prezes Urzędu ma kompetencję do rozstrzygnięcia sporu, o którym mowa w art. 8 ust. 1 Prawa energetycznego, tylko w przypadku wystąpienia ze stosownym wnioskiem przez zainteresowany podmiot przed upływem terminu ważności warunków przyłączenia. Z wyroku Sądu Okręgowego z dnia 21 sierpnia 2006 r., XVII AmE 39/05 wynika, że prawo strony do żądania zawarcia umowy przyłączeniowej uważa się za zachowane, o ile w terminie obowiązywania warunków przyłączenia złoży ona stosowne oświadczenia lub wystąpi do Prezesa Urzędu o orzeczenie zawarcia umowy w trybie art. 8 ust. 1 Prawa energetycznego. Wystarczające jest zatem podjęcie jednego z tych działań.

Powód zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie apelacją w całości.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 31 stycznia 2013 r., VI ACa 895/12 oddalił apelację powoda. Sąd drugiej instancji dodatkowo ustalił, że w dniu 11 stycznia 2007 r. zainteresowani zawarli umowę, na mocy której zainteresowany 1 zobowiązał się do przeniesienia na zainteresowanego 2, nie później niż do 20 stycznia 2007 r., praw i obowiązków wynikających z posiadanego składnika majątku w postaci prawa do warunków przyłączenia do sieci o całkowitym poziomie mocy 240 MW z planowanym przyłączeniem głównego punktu dostawy energii w W: dla projektowanej elektrowni wiatrowej usytuowanej w S (k. 2609-14 akt adm.). W dniu 20 stycznia 2007 r. zainteresowani zawarli umowę, na mocy której zainteresowany 1 przeniósł na zainteresowanego 2 prawa i obowiązki wynikające z wydanych na jego rzecz warunków przyłączenia z dnia 16 sierpnia 2006 r. Z treści obu umów wynika, że intencją stron było wejście zainteresowanego 2 we wszystkie prawa i obowiązki zainteresowanego 1 wynikające z wydanych warunków przyłączenia. Obaj zainteresowani zrezygnowali z zamiaru wspólnego prowadzenia przedsięwzięcia gospodarczego i każdy z nich zamierzał prowadzić przedsiębiorstwo w postaci farmy wiatrowej o nazwie dla której każdy z zainteresowanych posiada oddzielną lokalizację. Obaj zainteresowani chcieli zawrzeć z powodem umowę o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej i każdy z nich uważał, że jest podmiotem

uprawnionym do korzystania z warunków przyłączenia do sieci z dnia 16 sierpnia 2006 r., wydanych zainteresowanemu 1. Powód kwestionował zaś prawa każdego z zainteresowanych do przyłączenia do sieci i odmówił zawarcia z nimi umowy. Sąd Okręgowy uznał, że to zainteresowany 1 otrzymał warunki przyłączenia oraz projekt umowy i uznał, że spełnił on warunki określone w przepisach Prawa energetycznego.

Sąd Apelacyjny podzielił to stanowisko, uwzględniając, że prawa i obowiązki wynikające z warunków przyłączenia do sieci nie mogą być przedmiotem umów cywilnoprawnych i tą drogą przechodzić na inne podmioty. Prawu polskiemu nie jest znana instytucja umownej zmiany strony umowy. Zmiany strony zobowiązania wzajemnego można dokonać w drodze przelewu wierzytelności i przejęcia długu (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 kwietnia 2012 r., V CSK 133/11). Przelew wierzytelności i przyjęcie długu to instytucje cywilnoprawne. Aby wierzytelność mogła być przedmiotem przelewu musi wynikać ze stosunku zobowiązaniowego. Dopuszczalne jest zawarcie umowy przekształcającej istniejący stosunek w ten sposób, że w miejsce dotychczasowego podmiotu zajmującego pozycję strony wstępuje inny podmiot, przyjmując prawa i obowiązki związane z tą pozycją, jednakże może to dotyczyć wyłącznie stosunku umownego. Tymczasem prawa i obowiązki będące przedmiotem umów z dnia 11 stycznia 2007 r. oraz z dnia 20 stycznia 2007 r. wynikają z warunków przyłączenia do sieci, wydawanych w wykonaniu publicznoprawnego obowiązku przyłączenia do sieci. Ponadto, zgodnie z art. 509 § 1 k.c., przedmiotem cesji nie może być wierzytelność, jeżeli sprzeciwia się to właściwości zobowiązania. Skoro warunki przyłączenia powód wydał zainteresowanemu 1 dla jego farmy mającej określoną lokalizację, to przeniesienie ich na inny podmiot mający inną lokalizację farmy wiatrowej narusza art. 353¹ k.c. Konstrukcja umów z dnia 11 stycznia oraz z dnia 20 stycznia 2007 r. narusza art. 509 § 1 k.c. i art. 353¹ k.c., co w oparciu o art. 58 § 1 k.c. skutkuje bezwzględną ich nieważnością, bez potrzeby badania innych aspektów sprawy. Skoro zaś umowy należało uznać za nieważne, podmiotem uprawnionym z warunków przyłączenia wydanych przez powoda pozostaje zainteresowany 1.

W dalszej kolejności Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że warunki przyłączenia zachowywały ważność przez okres 2 lat, w których uprawniony mógł wystąpić do

powoda o zawarcie umowy o przyłączenie do sieci. Zainteresowany 1 wystąpił do powoda ze stosownym wnioskiem, co przyznał sam powód, w dniu 15 sierpnia 2008 r. Zgłoszenie powodowi woli zawarcia umowy w okresie ważności warunków przyłączenia sprawia, że w przypadku odmowy zawarcia przez przedsiębiorstwo sieciowe umowy, strona może wystąpić ze stosownym wnioskiem do Prezesa Urzędu, mimo iż upłynął już termin ważności tych warunków. W ocenie Sądu Apelacyjnego, powód wprost odmówił zawarcia umowy z zainteresowanym 1. Zgodnie zaś z art. 23 ust. 2 Prawa energetycznego do kompetencji Prezesa Urzędu należy rozstrzygnięcie sporów w zakresie określonym w art. 8 ust. 1 Prawa energetycznego.

Sąd Apelacyjny nie dopatrywał się także nieważności postępowania ze względu na pozbawienie możliwości obrony przez powoda i zainteresowanego ich praw. Skoro oba podmioty brały udział w postępowaniu, zajmowały stanowisko, to nie zostały pozbawione praw. Nie ma także tożsamości przedmiotu w sprawie z wniosku zainteresowanego 1 oraz w sprawie z wniosku zainteresowanego 2 o wydanie przez Prezesa Urzędu decyzji zastępującej umowę o przyłączenie do sieci, ponieważ każdy z zainteresowanych chciałby uzyskać decyzję zastępującą umowę między nim a powodem o przyłączenie do sieci.

Powód zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie: art. 509 § 1 k.p.c. w związku z art. 353¹ § 1 i 2 k.c., art. 7 ust. 8i Prawa energetycznego oraz § 8 ust. 1 i 2 rozporządzenia systemowego i § 7 ust. 1 rozporządzenia przyłączeniowego; art. 519 § 1 pkt 2 k.c.; art. 58 § 1 i 3 k.c.; § 6 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia przyłączeniowego w związku z art. 7 ust. 1 i 3 Prawa energetycznego; art. 7 ust. 8i Prawa energetycznego i § 8 ust. 7 rozporządzenia systemowego, a także § 7 ust. 6 rozporządzenia systemowego; art. 7 ust. 1 Prawa energetycznego; art. 8 ust. 1 i art. 23 ust. 2 pkt 12 Prawa energetycznego, a także art. 382 k.p.c. w związku z art. 479⁵³ pkt 1 k.p.c. i art. 386 § 1 i 4 k.p.c.; art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. i art. 386 § 1 i 4 k.p.c.; art. 479⁴⁶ pkt 1 k.p.c. w związku z art. 2 § 3 k.p.c. i art. 23 ust. 2 pkt 12 Prawa energetycznego w związku z art. 8 ust. 1 Prawa energetycznego i art. 321 § 1 k.p.c. oraz art. 391 § 1 k.p.c. oraz naruszenie art. 100

§ 3 k.p.a. Powód powołał się także na nieważność postępowania z art. 379 pkt 5 k.p.c.

Prezes Urzędu w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. Zainteresowany 2 w odpowiedzi na skargę kasacyjną powoda wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. Również zainteresowany 1 w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej oddalenie zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powoda nie ma uzasadnionych podstaw.

W pierwszej kolejności należy rozpoznać zarzut nieważności postępowania jako decydujący o przyjęciu jej do merytorycznego rozpoznania. Nieważności tej powód upatruje w rozstrzygnięciu w dwóch odrębnych postępowaniach odwołania powoda oraz odwołania zainteresowanego 2, co doprowadziło do sytuacji, w której argumentacja zainteresowanego 2 nie jest rozważana i uwzględniana w stopniu równym z argumentacją powoda i pozwanego, a dodatkowo w wyniku naruszenia art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz art. 479⁴⁷ pkt 1 k.p.c. oraz art. 479⁵⁰ § 1 k.p.c.

W ocenie Sądu Najwyższego, zarzut nieważności postępowania okazał się chybiony. Przedstawiona w jego uzasadnieniu argumentacja rozmiija się z istotą i przesłankami tej podstawy nieważności postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c. Z akt sprawy wynika jednoznacznie, że zainteresowany 2 uczestniczył w postępowaniu sądowym z odwołania zainteresowanego 1, przedstawiał swoje stanowisko i mógł bronić swoich interesów. Nieuprawniona jest w rezultacie teza powoda, zgodnie z którą zainteresowany 2 był pozbawiony możliwości korzystania z przysługujących mu praw, a tylko wówczas zarzut naruszenia art. 379 pkt 5 k.p.c. mógłby zostać uznany za zasadny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004 r., III SK 29/04, niepublikowany).

Przechodząc do oceny pozostałych zarzutów skargi kasacyjnej powoda Sąd Najwyższy stwierdza z kolei, że wymierzone są one przede wszystkim w to założenie zaskarżonego wyroku, zgodnie z którym warunki przyłączenia nie mogą być przedmiotem przelewu z uwagi na publicznoprawny charakter obowiązku

zawarcia umowy przyłączeniowej, który to charakter wyłącza możliwość przelewu wierzytelności wynikających z tego obowiązku.

Zdaniem Sądu Najwyższego, obowiązek zawarcia umowy przyłączeniowej ma złożony, publiczno- i prywatnoprawny charakter. Publicznoprawne pierwiastki tego obowiązku wynikają z nałożenia, w interesie publicznym, obowiązku kontraktowania na przedsiębiorstwo sieciowe. Nakaz ten został nałożony z uwagi na różne potrzeby społeczne w zakresie odbioru i wytwarzania energii elektrycznej, monopolistyczną pozycję przedsiębiorstw sieciowych, a także konieczność realizacji zobowiązań prawnomiędzynarodowych i unijnych. Publicznoprawny charakter tego obowiązku ma podstawowe znaczenie dla rozstrzygania o istnieniu technicznych i ekonomicznych warunków przyłączenia do sieci w przypadku odmowy zawarcia umowy o przyłączenie dla sieci. Dlatego w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2012 r., III SK 33/11 (OSNP 2013 nr 9-10, poz. 120) uznano za nieprawidłowe potraktowanie samego wydania warunkowo sformułowanych w tej sprawie warunków przyłączenia do sieci jako bezwarunkowego potwierdzenia przez przedsiębiorstwo sieciowe, że spełnione zostały przesłanki obowiązku przyłączenia do sieci wytwórcy energii.

Okoliczność, że obowiązek zawarcia umowy przyłączeniowej przewidziany został w ustawie oraz w interesie publicznym nie oznacza, że obowiązek ten nie może mieć cywilnoprawnego charakteru. Ustawa może być źródłem zobowiązania cywilnoprawnego, przy czym dotyczy to także ustawowego obowiązku kontraktowania. Obowiązek ten może być źródłem cywilnoprawnej wierzytelności, gdy na podstawie ustawy (rozporządzenia) można ustalić treść umowy, jaka miałaby zostać zawarta w jego wykonaniu. Publicznoprawny obowiązek zawarcia umowy przyłączeniowej realizowany jest, zasadniczo, na drodze cywilnoprawnej przez zawarcie stosownej umowy między przedsiębiorstwem sieciowym a podmiotem ubiegającym się o przyłączenie do sieci. Jeżeli ustawa przewiduje obowiązek zawarcia umowy, konsekwencją tego obowiązku jest roszczenie o zawarcie umowy w granicach obowiązku ustawowego. Cywilnoprawne aspekty obowiązku przyłączenia do sieci mają zaś znaczenie dla rozstrzygnięcia problemu prawnego niniejszej sprawy, to jest dopuszczalności przenoszenia dokumentu o nazwie „warunki przyłączenia do sieci”. Nie można zatem podzielić poglądu Sądu

Apelacyjnego, zgodnie z którym publicznoprawny charakter obowiązku przyłączenia do sieci wyklucza możliwość powstania zobowiązania, z którego wierzytelności będą mogły być przedmiotem czynności prawnych dokonywanych na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego.

Rozstrzygnięcia wymaga jednak, czy warunki przyłączenia kreują po stronie podmiotu wnioskującego roszczenie o zawarcie umowy o przyłączenie, a zatem czy wynikają z nich dla podmiotu wnioskującego uprawnienia, które mogą być przedmiotem przelewu wierzytelności.

Rozważając sposób rozstrzygnięcia tego kluczowego dla oceny zasadności skargi kasacyjnej zagadnienia należy zwrócić uwagę, że warunki przyłączenia zostały wydane w 2006 r., umowa o ich przeniesienie została zawarta w 2007 r., zaś oświadczenia woli zainteresowanego 2 i zainteresowanego 1 o akceptacji tych warunków i projektu umowy przyłączeniowej zostały złożone w 2008 r. Charakter prawny warunków przyłączenia pod kątem dopuszczalności ich przenoszenia w drodze przelewu wierzytelności należy zatem ocenić według stanu prawnego na dzień zawarcia umowy z 2007 r. Dlatego oceny tego charakteru nie znajduje wprost zastosowania przepis art. 7 ust. 8i Prawa energetycznego, wprowadzony na podstawie art. 1 pkt 5 lit. c) ustawy z dnia 8 stycznia 2010 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 104) zmieniającej tę ustawę z dniem 11 marca 2010 r. Przepisy tej ustawy znajdują bowiem zastosowanie do spraw wszczętych i niezakończonych do wejścia w życie ustawy nowelizującej, co nie rozciąga się na umowy zawarte przed tą datą (art. 20 ustawy z dnia 8 stycznia 2010 r.).

Zarówno w dacie zawarcia umowy, jak i w dacie wydania warunków przyłączenia, przepisy Prawa energetycznego oraz aktów wykonawczych nie określały charakteru prawnego ani skutków wydania warunków przyłączenia. Przepis art. 7 ust. 1 Prawa energetycznego, nakładający na przedsiębiorstwa sieciowe obowiązek zawierania umów o przyłączenie do sieci miał takie samo brzmienie jak obecnie. Jak przyjęto w orzecznictwie i piśmiennictwie przepis ten, nakładając obowiązek zawarcia umowy na wymienione w nim kategorie przedsiębiorstw energetycznych, przyznaje równocześnie roszczenie o zawarcie umowy, którego realizacji – w przypadku uchylenia się od obowiązku zawarcia umowy - żądający zawarcia umowy może dochodzić na drodze

administracyjnoprawnej przed Prezesem Urzędu. Obowiązek zawarcia umowy o przyłączenie do sieci nie ma jednak charakteru bezwarunkowego. Aktualizuje się wówczas, gdy istnieją techniczne i ekonomiczne warunki przyłączenia do sieci oraz gdy podmiot żądający przyłączenia do sieci spełnia warunki przyłączenia do sieci. Roszczenie przysługuje w konsekwencji nie każdemu podmiotowi, który chce się przyłączyć do sieci, a tylko takiemu podmiotowi, które spełnia warunki przyłączenia do sieci (a przynajmniej po zadeklarowaniu przez dany podmiot, że akceptuje wydane warunki przyłączenia, skoro warunki przyłączenia do sieci można ustalić dopiero po podpisaniu umowy przyłączeniowej i wykonaniu inwestycji określonych w warunkach przyłączenia) oraz tylko dla takiej instalacji, dla której istnieją wspomniane w art. 7 ust. 1 Prawa energetycznego techniczne i ekonomiczne warunki przyłączenia. W niniejszej sprawie treść warunków przyłączenia, jak również przesłanki istnienia technicznych i ekonomicznych warunków przyłączenia, nie były sporne.

Zainteresowany 2 wywodził w niniejszej sprawie swoje prawo do realizacji przez powoda przysługującego mu roszczenia o zawarcie umowy o przyłączenie do sieci z nabycia na podstawie umowy zawartej z zainteresowanym 1 praw do warunków przyłączenia wydanych przez powoda zainteresowanemu 1.

Warunki przyłączenia do sieci, o które chodzi w niniejszej sprawie, zostały wydane na podstawie przepisów rozporządzenia przyłączeniowego z 2004 r. (rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 20 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci elektroenergetycznych, ruchu i eksploatacji tych sieci, Dz. U. 2005 Nr 5, poz. 2). Warunki przyłączenia wydawano na wniosek podmiotu ubiegającego się o przyłączenie do sieci (§ 5 ust. 1 rozporządzenia przyłączeniowego). Przepisy § 6 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia przyłączeniowego wymieniały dane, jakie powinny zostać zawarte we wniosku, bądź jakie powinny zostać do wniosku dołączone. Z kolei § 7 ust. 1 pkt 1-15 tego rozporządzenia wymieniał niewyczerpująco treść warunków przyłączenia: 1) miejsce przyłączenia (punkt w sieci); 2) miejsce dostarczania energii elektrycznej; 3) moc przyłączeniową; 4) rodzaj połączenia z siecią instalacji lub innych sieci określonych we wniosku o określenie warunków przyłączenia; 5) zakres niezbędnych zmian w sieci związanych z przyłączeniem; 6) wymagania wynikające

z instrukcji ruchu i eksploatacji sieci; 7) graniczne parametry techniczne przyłączanych urządzeń, instalacji i sieci; 8) miejsce zainstalowania układu pomiarowo-rozliczeniowego; 9) wymagania dotyczące układu pomiarowo-rozliczeniowego; 10) rodzaj i usytuowanie zabezpieczenia głównego, dane znamionowe oraz inne niezbędne wymagania w zakresie elektroenergetycznej automatyki zabezpieczeniowej i systemowej; 11) określone wartości prądów zwarcia; 12) wymagany stopień skompensowania mocy biernej; 13) wymagania w zakresie dostosowania przyłączanych instalacji do systemów sterowania dyspozytorskiego, zabezpieczenia sieci przed zakłóceniami, c) niezbędnego do współpracy z siecią wyposażenia instalacji; 14) możliwości dostarczania energii elektrycznej w warunkach odmiennych od standardowych; 15) dane i informacje dotyczące sieci niezbędne w celu doboru systemu ochrony od porażenia w instalacji lub sieci przyłączanego podmiotu. Zgodnie z § 7 ust. 5 rozporządzenia przyłączeniowego warunki przyłączenia przekazywano podmiotowi ubiegającemu się o przyłączenie wraz z projektem umowy o przyłączenia. Termin ważności warunków przyłączenia ustalono w rozporządzeniu przyłączeniowym na 2 lata od ich określenia. Przepis § 9 rozporządzenia przyłączeniowego precyzował treść umowy o przyłączenie, odwołując się w odniesieniu do przedmiotu umowy do warunków przyłączenia. Wskazuje to na integralną więź między warunkami przyłączenia a umową o przyłączenie, która w praktyce polegała na tym, że warunki przyłączenia stanowiły załącznik do zawieranej po zakończeniu negocjacji umowy o przyłączenie do sieci. Umowa określała strony, termin realizacji przyłączenia, wysokość opłaty, zasady wymiany danych i sposób koordynacji prac nad realizacją warunków przyłączenia; miejsce rozgraniczenia własności sieci i instalacji, itp. Dopiero umowa o przyłączenie stanowiła podstawę dla rozpoczęcia realizacji prac projektowych i budowlano-montażowych (§ 10 ust. 1 rozporządzenia przyłączeniowego).

Zastąpienie rozporządzenia przyłączeniowego z 2004 r. rozporządzeniem systemowym z 2007 r. (rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 4 maja 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego, Dz. U Nr 93, poz. 623 ze zm.) nie zmieniło statusu warunków przyłączenia. Pod rządami rozporządzenia systemowego z 2007 r.

podmiot ubiegający się o przyłączenie do sieci składa wnioski o określenie warunków przyłączenia w przedsiębiorstwie energetycznym, do którego sieci ubiega się o przyłączenie. Przepis § 7 ust. 1 i 2 rozporządzenia systemowego określa treść wniosku o określenie warunków przyłączenia wytwórcy. Zgodnie z § 7 ust. 5 pkt 1 rozporządzenia systemowego do wniosku o określenie warunków przyłączenia należy dołączyć dokument potwierdzający tytuł prawny wnioskodawcy do korzystania z obiektu, w którym będą używane przyłączane urządzenia, instalacje lub sieci, a także plany i szkice sytuacyjne oraz ekspertyzę wpływu przyłączanych urządzeń na system elektroenergetyczny. Zgodnie z § 8 ust. 1 tego rozporządzenia warunki przyłączenia określają w szczególności: 1) miejsce przyłączenia; 2) miejsce dostarczania energii elektrycznej; 3) moc przyłączeniową; 4) rodzaj przyłącza; 5) zakres niezbędnych zmian w sieci związanych z przyłączeniem. Warunki przyłączenia przekazuje się podmiotowi ubiegającemu się o przyłączenie wraz z projektem umowy o przyłączenie do sieci. Warunki są ważne dwa lata od dnia ich określenia.

Sąd Najwyższy ma również na względzie, że w sprawie charakteru warunków przyłączenia w piśmiennictwie formułowano różne koncepcje (zarówno w odniesieniu do stanu prawnego sprzed, jak i po nowelizacji z 2010 r.). Według pierwszej z nich warunki przyłączenia i projekt umowy nie stanowią oferty, lecz co najwyżej zaproszenie do rokowań. Warunki przyłączenia nie stanowią także bezwarunkowego zobowiązania się przedsiębiorstwa energetycznego do złożenia oświadczenia woli o zawarciu umowy o przyłączenie w okresie ich ważności. Według innego autora warunki przyłączenia można było traktować jako: 1) jedną z czynności w procesie zawierania umowy przyłączeniowej, przy czym warunki miały charakter informacyjny; 2) ofertę w rozumieniu Kodeksu cywilnego, wiążącą przedsiębiorstwo sieciowe; 3) bezwarunkowe zobowiązanie przedsiębiorstwa sieciowego do złożenia oświadczenia woli o zawarciu umowy przyłączenia w okresie ważności warunków przyłączenia; 4) warunkowe zobowiązanie się przedsiębiorstwa energetycznego do złożenia oświadczenia woli o zawarciu umowy o przyłączenie, o ile nadal istnieją warunki techniczne i ekonomiczne przyłączenia. Według komentatorów do Prawa energetycznego wydanie warunków przyłączenia oznacza, że w okresie 2 lat od wydania warunków podmiot ubiegających się o

przyłączenie może skutecznie żądać zawarcia umowy przyłączeniowej. Z kolei według jeszcze innej koncepcji warunki przyłączenia należało traktować jako dokument informacyjny, ale ze względu na potwierdzenie istnienia technicznych warunków przyłączenia do sieci pociągają one za sobą obowiązek zawarcia umowy o przyłączenie do sieci. Wskazywano także, że warunki przyłączenia służą uzyskaniu informacji o możliwości i zasadach przyłączenia do sieci, zaś ich określenie jest odpowiedzią na wniosek o udzielenie tych informacji oraz stanowi wykonanie publicznoprawnego obowiązku ciążącego na przedsiębiorstwie sieciowym w ramach obowiązku kontraktowania. Warunki przyłączenia potwierdzają przy tym gotowość zawarcia takiej umowy przez przedsiębiorstwo sieciowe, o ile spełnione zostaną przesłanki określone w warunkach.

Zdaniem Sądu Najwyższego, w stanie prawnym istotnym dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, warunki przyłączenia odnosiły się wyłącznie do technicznych parametrów inwestycji w moce wytwórcze i specyfikowały zakres techniczny prac, jakie musiałby wykonać podmiot ubiegający się o przyłączenie do sieci oraz przedsiębiorstwo sieciowe. Warunki przyłączenia nie są źródłem cywilnoprawnym obowiązku zawarcia umowy, a przez to nie kreują po stronie podmiotu, który takie warunki otrzymał, wiarytelności względem przedsiębiorstwa sieciowego. Wskutek ich wydania nie dochodzi do powstania wężła obligacyjnego między podmiotem ubiegającym się o przyłączenie do sieci a przedsiębiorstwem sieciowym. Dlatego nie można podzielić poglądu powoda, zgodnie z którym wydanie warunków przyłączenia zawsze i samoistnie przesądza o istnieniu technicznych warunków przyłączenia do sieci i przyznaje podmiotowi ubiegającemu się o przyłączenie do sieci roszczenia o zawarcie umowy. Dopiero powołana wcześniej nowelizacja Prawa energetycznego z 2010 r. wprowadziła przepis stanowiący, że „w okresie ważności warunki przyłączenia stanowią warunkowe zobowiązanie przedsiębiorstwa energetycznego do zawarcia umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej”, co może z kolei stanowić ewentualną podstawę dla wykreowania prawnie relewantnej ekspektatywy zawarcia umowy przyłączeniowej, co z kolei mogłoby mieć znaczenie dla oceny dopuszczalności zawarcia umowy przelewu wiarytelności przyszłej. W piśmiennictwie co prawda sporne jest, czy możliwe jest zastosowanie instytucji przelewu wiarytelności w takich sprawach jak

niniejsza, jednakże rozstrzygnięcie tych wątpliwości nie ma znaczenia dla oceny zasadności skargi kasacyjnej powoda, gdyż z wydania w niniejszej sprawie warunków przyłączenia nie powstała po stronie zainteresowanego 1 wierzytelność, którą mógłby przenieść na zainteresowanego 2.

W świetle powyższego za bezpodstawne należy uznać zarzuty naruszenia art. 509 § 1 k.p.c. w związku z art. 353¹ § 1 i 2 k.c. oraz art. 7 ust. 8i Prawa energetycznego oraz § 8 ust. 1 i 2 rozporządzenia systemowego i § 7 ust. 1 rozporządzenia przyłączeniowego, a także art. 519 § 1 pkt 2 k.c. Powyższe stanowisku rzutuje także na bezzasadność zarzutu naruszenia art. 58 § 1 i 3 k.c., który był konsekwencją stanowiska Sądu Apelacyjnego o sprzeczności umowy przelewu wierzytelności wynikających z art. 7 ust. 1 Prawa energetycznego z właściwościami zobowiązania.

Sąd Najwyższy nie podzielił także zarzutu naruszenia art. 7 ust. 8i Prawa energetycznego w związku z § 7 ust. 6 rozporządzenia przyłączeniowego oraz § 8 ust. 7 rozporządzenia systemowego, przez uznanie, że dwuletni termin ważności warunków przyłączenia jest terminem, po upływie którego, mimo iż warunki przyłączenia utraciły ważność i przestały wiązać przedsiębiorstwo energetyczne, zainteresowany 1 mógł skutecznie wystąpić do Prezesa Urzędu z wnioskiem o rozstrzygnięcie sporu należy uznać za nieuprawniony. Z okoliczności faktycznych niniejszej sprawy wynika, że powód, wydając warunki przyłączenia na rzecz zainteresowanego 1, dołączył do nich projekt umowy o przyłączenie. Pismem z dnia 14 sierpnia 2008 r. zainteresowany 1 złożył oświadczenie woli zawarcia umowy o przyłączenie Farmy Wiatrowej , akceptując w całości warunki przyłączenia oraz tekst projektu umowy, jaki został dołączony do tych warunków. Oświadczenie to zostało złożone przed upływem terminu ważności warunków przyłączenia. Natomiast samo oświadczenie woli powoda o odmowie zawarcia umowy zostało wydane już po upływie terminu ważności warunków przyłączenia.

Kwestia, czy po upływie terminu ważności warunków przyłączenia Prezes Urzędu może rozpoznać wniosek o rozstrzygnięcie sporu w przypadku odmowy zawarcia umowy przez przedsiębiorstwo energetyczne, gdy złożenie oświadczenia woli zawarcia umowy przyłączeniowej przez podmiot ubiegających się o przyłączenie do sieci miało miejsce przed upływem tego terminu, zaś oświadczenie

przedsiębiorstwa energetycznego sieciowego o odmowie zawarcia takiej umowy złożono po upływie tego terminu, nie jest objęta zakresem normowania art. 7 ust. 8i Prawa energetycznego oraz § 8 ust. 7 rozporządzenia systemowego (a wcześniej § 7 ust. 6 rozporządzenia przyłączeniowego). Przepisy te dotyczą tylko terminu ważności warunków przyłączenia oraz określają skutki ich wydania (od 2010 r.). Nie odnoszą się natomiast do samej kompetencji Prezesa Urzędu określonej w art. 8 ust. 1 Prawa energetycznego do orzekania w sprawach spornych dotyczących odmowy zawarcia umowy o przyłączenie do sieci.

W ocenie Sądu Najwyższego, termin ważności warunków przyłączenia nie ma znaczenia dla kompetencji Prezesa Urzędu z art. 8 ust. 1 Prawa energetycznego. Kompetencja Prezesa Urzędu dotyczy rozstrzygania spraw o odmowę zawarcia umowy przyłączeniowej. Dla jej aktualizacji istotne jest, czy między przedsiębiorstwem sieciowym a podmiotem ubiegającym się o przyłączenie do sieci zaistniał spór o przyłączenie do sieci. Wpływ na rozstrzygnięcie tego sporu ma zaś okoliczność, czy podmiotowi ubiegającemu się o przyłączenie do sieci służyło roszczenie o zawarcie umowy przyłączeniowej, którego powstanie – jak wskazano powyżej – wymaga złożenia przez podmiot ubiegający się o przyłączenie do sieci stosownych oświadczeń woli w okresie ważności warunków przyłączenia.

Sąd Najwyższy nie znajduje także podstaw dla uwzględnienia zarzutów naruszenia art. 7 ust. 1, art. 8 ust. 1 i art. 23 ust. 2 pkt 12 Prawa energetycznego oraz naruszenia art. 8 ust. 1, art. 23 ust. 2 pkt 12 Prawa energetycznego. Oba zarzuty opierają się na, niepodzielonym w świetle przedstawionej powyżej argumentacji, założeniu co do możliwości obrotu samymi warunkami przyłączenia do sieci. Skoro same warunki przyłączenia do sieci wydane w niniejszej sprawie nie mogły zostać skutecznie przeniesione na inny podmiot, należało zatem traktować zainteresowanego 1 jako podmiot uprawniony o ubieganie się do przyłączenia do sieci na użytek kompetencji Prezesa Urzędu, o której mowa w art. 8 ust. 1 Prawa energetycznego, gdyż w okresie ważności warunków przyłączenia złożył oświadczenie woli o ich akceptacji wraz z projektem umowy. Skutkowało to konkretyzacją obowiązku zawarcia umowy przyłączeniowej po stronie powoda. Z tych samych względów na uwzględnienie nie zasługuje zarzut naruszenia art. 8 ust. 1 i art. 23 ust. 2 pkt 12 Prawa energetycznego przez przyjęcie istnienia kompetencji

Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia wniosku zainteresowanego 1, gdy spór między powodem a zainteresowanym nie dotyczył odmowy zawarcia umowy, lecz braku legitymacji zainteresowanego 1 do żądania zawarcia takiej umowy.

Odmowa zawarcia umowy przyłączeniowej może przybrać różną postać oraz mieć miejsce w różnych okolicznościach faktycznych. W sytuacji, gdy obowiązek zawarcia umowy przyłączeniowej ma charakter warunkowy i uzależniony jest od spełnienia przesłanek wymienionych w art. 7 ust. 1 Prawa energetycznego, Prezes Urzędu jest uprawniony – przy rozstrzygnięciu sporu w tym zakresie – do weryfikowania, czy podmiot występujący z żądaniem rozstrzygnięcia sporu przyłączeniowego i wydania decyzji kształtującej stosunek przyłączeniowy, ma legitymację czynną. Można sobie wyobrazić różne sytuacje, w których przedsiębiorstwo sieciowe odmówi zawarcia umowy przyłączeniowej, uznając przykładowo, że w imieniu podmiotu ubiegającego się o przyłączenie wniosek złożył niewłaściwie umocowany organ tego podmiotu. Akceptacja argumentacji powoda mogłaby prowadzić do wysuwania przez przedsiębiorstwa sieciowe różnego rodzaju powodów odmowy, które nie odnosząc się wprost do przesłanek z art. 7 ust. 1 Prawa energetycznego, *de facto* będą stanowiły odmowę zawarcia umowy przyłączeniowej, a rozstrzygnięcie których wymagałoby uprzedniego skierowania sprawy na drogę sądową.

Dla oceny prawidłowości zaskarżonego wyroku nie ma także znaczenia zarzut naruszenia § 6 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia przyłączeniowego w związku z art. 7 ust. 1 i 3 Prawa energetycznego, przez przyjęcie, że zmiana lokalizacji turbin wiatrowych przy utrzymaniu tożsamości miejsca przyłączenia stanowi zmianę natury tych warunków.

Odnosząc się do zarzutów dotyczących prawa procesowego Sąd Najwyższy stwierdza natomiast, że zostały one sformułowane przez powoda w oparciu o założenie leżące u podstaw zarzutów prawa materialnego skargi kasacyjnej. Dlatego rozstrzygnięcie o ich zasadności zależy od rozstrzygnięcia tych zarzutów prawa materialnego, które odnoszą się do kompetencji Prezesa Urzędu do wydawania na podstawie art. 8 ust. 1 Prawa energetycznego takich decyzji, jak w niniejszej sprawie. Jednakże kwestia ta była już przedmiotem wcześniejszych wywodów. Jedynie wówczas, gdy przyjmie się, że Prezes Urzędu nie mógł wydać

decyzji, gdyż w niniejszej sprawie nie chodziło o odmowę zawarcia umowy przyłączeniowej, lecz o spór między zainteresowanymi co do tego, komu przysługują warunki przyłączenia, zarzuty prawa procesowego należy zatem uznać za zasadne (choć z powodów konstrukcyjnych, tj. wymieszania przepisów prawa procesowego i materialnego, nie jest możliwa ocena zarzutu naruszenia art. 479⁴⁶ pkt 1 k.p.c. i pozostałych powołanych w nim przepisów, natomiast zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., nawet w przypadku sformułowania go w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 386 § 1 i 4 k.p.c., w ogóle usuwa się spod kontroli w postępowaniu kasacyjnym, skoro Sąd Najwyższy nie zajmuje się oceną materiału dowodowego i nie ma też kompetencji do dokonywania kontroli prawidłowości oceny dowodów dokonanej przez sąd drugiej instancji).

Ponadto, w sytuacji, gdy Sąd Apelacyjny orzekł w sprawie z apelacji od wyroku Sądu Okręgowego wydanego w sprawie z odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, nie można skutecznie podnosić zarzutu naruszenia art. 479⁴⁶ pkt 1 k.p.c. Nie można oczywiście wykluczyć, że w sprawach o przyłączenie do sieci ukształtują się takie stany faktyczne, do rozstrzygnięcia których Prezes Urzędu – działający samodzielnie – nie będzie właściwy i konieczne będzie rozstrzygnięcie kwestii wstępnych dla postępowania administracyjnego w postępowaniu sądowym. Jednakże w niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny orzekł w sprawie z odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, w której orzeczono o zawarciu umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej między powodem a zainteresowanym 1, co mieści się w kompetencji Prezesa Urzędu oraz w wyznaczonym przez art. 479⁴⁶ pkt 1 k.p.c. zakresie kognicji Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Wbrew wywodom powoda, Sądy orzekające w niniejszej sprawie nie rozstrzygały również sporu między zainteresowanym 1 a zainteresowanym 2, lecz spór między powodem a Prezesem Urzędu w przedmiocie obowiązku przyłączenia do sieci zainteresowanego 1.

Z kolei zarzut naruszenia art. 100 § 3 k.p.a. nie podlega kontroli kasacyjnej w ramach procesowej podstawy skargi, gdyż nie jest to przepis normujący postępowanie przed sądem drugiej instancji, w związku z czym nie może być przez ten sąd naruszony.

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na treści art. 398¹⁴ k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. i § 11 ust. 4 w związku z § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji swego wyroku.

Za zgodność z oryginałem
Kierownik Sekretariatu Wydziału